Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27.01.1978, sp. zn. 5 Cz 3/78, ECLI:CZ:NS:1978:5.CZ.3.1978.1

Číslo: 22/1980

Právní věta: Pro posouzení otázky, zde pracovník vykonává práce na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr (§ 232 a násl. zák. práce), nebo zda pracovník pracuje u organizace ve vedlejším pracovním poměru (§ 70 odst. 1 zák. práce), nelze vycházet jen z označení písemné dohody uzavřené účastníky, nýbrž z jejího obsahu (§ 240 odst. 3 zák. práce).

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 27.01.1978

Spisová značka: 5 Cz 3/78

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, Pracovní poměr

Předpisy: 65/1965 Sb. § 29 ods. 1
§ 232
§ 240 ods. 3
§ 70 ods. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal proti žalované organizaci zaplacení odměny za práci za měsíc červen 1975 ve výši 537,- Kčs. Žalobu odůvodňovat tím, že podle dohody o vedlejším pracovním poměru vykonával pro žalovanou organizaci kvantitativní a kvalitativní přejímku zboží na stavbě, vedl sklad (pod hmotnou odpovědností), prováděl evidenci zásilek, hospodařil s obaly a účastnil se při vykládce vagónů (pokud byl pode smlouvy mezi žalovanou organizací a n. p. H. s. k tomu vyzván).

Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem žalobu zamítl. Žalobce pracoval u žalované organizace na základě písemně uzavřené dohody ve vedlejším pracovním poměru jako skladní, když v hlavním pracovním poměru byl u nynějšího uživatele stavby Fakultní nemocnice s poliklinikou v K., pro niž žalovaná organizace dodávala materiál na výstavbu. Dohoda o vedlejším pracovním poměru byla uzavřena na dobu neurčitou a byla dojednána s dvouměsíční výpovědní lhůtou. Předáním stavby nemocnici přestal i výkon práce žalobce. celkové dodávky žalované organizace pro fakultní nemocnici v K. byly splněny 31. 12. 1974. Výpověď byla doručena žalobci 9. 6. 1975, avšak už předáním stavby fakultní nemocnici skončily mezi žalobcem a žalovanou organizací jakékoliv právní vztahy, neboť to, co žalobce skladoval podle dohody, přešlo do správy fakultní nemocnice. Od předání stavby fakultní nemocnici žalobce pro žalovanou organizaci nevykonával tedy žádné práce a

nemá proto nárok na odmenu, i když v červu 1975 pracovní poměr s ním ještě nebyl skončen.

K odvolání žalobce městský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud měl za to, že skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně jsou dostatečná k posouzení uplatněného nároku. Z textu dohody uzavřené mezi žalobcem a žalovanou organizací nebylo zřejmé, zda šlo o vedlejší pracovní poměr či o dohodu o pracovní činnosti podle ustanovení § 237 zák. práce. Bylo však nutné posoudit žalobcův nárok podle ustanovení § 111 odst. 1 zák. práce, podle něhož přísluší pracovníku mzda za vykonanou práci; otázka existence pracovního poměru nebyla tu proto určující pro posouzení uplatněného nároku a také otázka skončení tohoto pracovního vztahu mezi účastníky nebyla pro posouzení věci rozhodná. Z výslechu svědka Š. S. bylo zjištěno, že žalobce přejímal dodávky pro stavbu ještě v dubnu 1975, stavba byla předána fakultní nemocnici v květnu 1975 a odevzdáním této stavby přešly skladovací předměty do správy fakultní nemocnice. Žalobce tedy nekonal pro žalovanou organizaci žádné práce od konce května 1975 a vše, co dále skladoval, bylo majetkem ve správě fakultní nemocnice.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Žalobce již v řízení u soudu prvního stupně ve své výpovědi uváděl, že doposud má ve skladu věci, které patří žalované organizaci a za něž má podle dohody o vedlejší pracovní činnosti hmotnou odpovědnost; za tuto práci ho žalovaná organizace neplatí. O tom nabízel důkaz zápisem o inventuře z 31. 10. 1975. Soudy obou stupňů však v tomto směru provedly jen důkaz výslechem svědka Š. S., referenta investiční výstavby žalované organizace. Přitom se žalobce ještě i v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně domáhal výslechu svědků ing. J. B. a ing. J. H., pracovníků fakultní nemocnice, právě o tom, že žalobce má dosud na skladě různé investiční prostředky a předměty DKP, patřící žalované organizaci, za něž má stále hmotnou odpovědnost. Hodnota těchto prostředků činila ke dni inventury téměř 1 000 000,- Kčs. O tom jednali oba uvedení svědci se žalovanou organizací 6. a 7. 4. 1976 v Praze a žalobci bylo oznámeno, že do konce dubna 1976 se celá záležitost skladovaného materiálu vyřídí a za tím účelem že se v nejbližší době dostaví pracovníci žalované organizace do K. Ještě 23. 7. 1975 dodacím listem č. 467 dodala žalovaná organizace žalobci 4 kusy opaxitového sklad pro objekt fakultní nemocnice a i tento materiál je stále na skladě u žalobce.

Bylo proto povinností soudu tato žalobcova tvrzení prověřit potřebným dokazováním, neboť samotné předání dokončené stavby investorovi nemuselo ještě znamenat, že žalobce již nadále pro žalovanou organizaci žádné práce nekonal, zejména bylo-li prokázáno, že i potom měl v opatrování, jak tvrdí, investiční prostředky a předměty DKP, za něž měl hmotnou odpovědnost podle „dohody o vedlejší činnosti“ z 3. 3. 1971.

Soudy obou stupňů si také nezískaly dostatečný skutkový podklad pro posouzení otázky, o jaký pracovněprávní vztah mezi účastníky šlo. Není správný názor, že posouzení této otázky je bez významu pro posouzení důvodnosti uplatněného nároku. Pokud by šlo o vedlejší pracovní poměr, pak by přicházely v úvahu k uplatnění obecné zásady o mzdě, vyjádřené v ustanovení § 111 a násl. zák. práce, zatímco šlo-li o dohodu o pracovní činnosti, potom podle ustanovení § 237 zák. práce musil být v této dohodě uveden způsob odměňování, což naopak podle ustanovení § 29 odst. 1 zák. práce není podstatnou náležitostí pracovní smlouvy. To mělo tedy význam pro posouzení, zda v této věci pracovníkovi podle dohody o pracovní činnosti příslušela sjednaná odměna i za období, v němž případně žádnou činnost nevyvíjel, ale pracovní vztah nebyl dosud ukončen.

Posouzení toho, zda šlo o vedlejší pracovní poměr či o dohodu o pracovní činnosti, mělo ovšem význam i pro délku a běh výpovědní lhůty. Šlo-li o vedlejší pracovní poměr, pak výpovědní lhůta byla

podle ustanovení § 70 odst. 3 zák. práce jednoměsíční a sjednání jiné výpovědní lhůty by bylo neplatné podle ustanovení § 242 odst. 1 písm. a) zák. práce. V projednávané věci byla dohodnuta výpovědní lhůta dvouměsíční. Šlo-li o vedlejší pracovní poměr, počala by běžet výpovědní lhůta podle ustanovení § 45 odst. 3 zák. práce prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi. Pokud šlo o dohodu o pracovní činnosti podle ustanovení § 237 zák. práce, pak by dohodnutá výpovědní lhůta začala běžet následujícího dne po doručení výpovědi.

Pro posouzení uvedených otázek bylo tedy nutné bezpečně zjisti, zda mezi účastníky byla uzavřena dohoda o vedlejším pracovním poměru nebo dohoda o pracovní činnosti. Dosavadní výsledky dokazování neposkytují k tomu dostatečný podklad.

Dohoda, která byla mezi účastníky o jejich pracovněprávním vztahu uzavřena, má název „dohoda o vedlejší pracovní činnosti“. Z jejího názvu lze dovodit, že náplní tohoto pracovněprávního vztahu nebyla vedlejší činnost ve smyslu ustanovení § 71 zák. práce, neboť ta je možná jen mezi organizací a pracovníkem, který je u ní v pracovním poměru. V dohodě se dále uvádělo že se uzavírá podle ustanovení § 232 odst. 2 a § 234 – § 237 zák. práce, což by nasvědčovalo tomu, že šlo o dohodu o pracovní činnosti.

Projev vůle je třeba podle ustanovení § 240 odst. 3 zák. práce vykládat tak, jak to se zřetelem k okolnostem, za nichž byl učiněn, odpovídá pravidlům socialistického soužití. Nelze tedy vycházet při posuzování dohody uzavřené mezi účastníky jen z jejího označení.

V dohodě byly vypočteny jednotlivé práce, které žalobce měl vykonávat, a z jejich druhu a povahy i délky doby, po níž je žalobce vykonával (od roku 1971 do 1975), by bylo možné usuzovat, že šlo případně i o vedlejší pracovní poměr. Bylo proto třeba řízení doplnit dalším dokazováním v tomto směru, a to zejména podrobným vyjádřením účastníků o tom, kolik pracovní doby si vyžádalo plnění jednotlivých funkcí v dohodě uvedených, zejména šlo-li o práce, které se pravidelně denně opakovaly (§ 35 odst. 1 písm. b/ a § 70 odst. 1 zák. práce). Nelze ponechat bez povšimnutí, že účastníci ve svých podáních soudu uváděli a i svědek Š. S. vypověděl, že šlo o vedlejší pracovní poměr.

Teprve po doplněném dokazování bude dán podklad pro posouzení otázky, o jaký pracovněprávní vztah mezi účastníky šlo. Přitom bude třeba ještě zjisti, kdy byla výpověď z 9. 6. 1975 žalobci doručena, neboť to je důležité jak pro počátek běhu výpovědní lhůty, tak pro zjištění, kdy tento pracovněprávní vztah skončil. Tím dnem by současně skončila i hmotná odpovědnost žalobce za sklad.

Porušily tedy soudy obou stupňů svým postupem v řízení a svými rozhodnutími zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 70, § 234 a § 237 zák. práce.